

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo leto 1 gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino in dopise sprejema J. Krajec v Novem mestu.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za vsako vrsto z navadnimi črkami 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

O dolenjski obrtniji.

O dolenjski, zlasti belokranjski obrtniji poročam naslednje: beli dolgi kožuhi brez rokavov se izdelujejo v Črnomlju od po priliki petnajst kožuharjev iz domače ali na Hervatskem nakupljene ovčje kože. Dobiček je neznaten.

Lončarji v vasi Griču, dobro uro na zapadu in tudi v Poljanah, tri ure od Črnomlja pri Kolpi, izdelujejo iz zemlje od dobliske okolice dopeljane črne lonce in jih raznašajo na konjih v Novomestu, Metliki in Karlovcu. Dobiček ni velik. Kofani, t. j. podolge, na štirih kratkih nogah stoječe škrinje se izdelujejo v Dragovanjivasi, pol-drugo uro na zapadu od Črnomlja, iz bukovega lesa in se prodavajo po tri do pet gold. kos v Metliki, mnogokrat še celo za ženitveno opremo (delšino), sicer pa za drugo shrambo. Kaj enakega se je zasledilo pred štiridesetimi leti na slovenskem murskem polju, česar pa sedaj več tamkje ne najdeš, ampak iz črešnjevega in orehovega lesa lično narejeno pohištvo! Dobiček neznaten.

Tkalcev je v Črnomlju po priliki deset, ki izdelujejo domače platno, pa si malo pridobijo. Več si zaslužijo črevljarji ali šoštari z izdelovanjem navadnega obutala in se zato boljše počutijo. Sodarji v Svibniku, Desincu, Podzemelju, Otoku, Primosteku itd. napravljajo prav lepe, velike sode in kadi iz hrastovega lesa in jih razprodajajo posebno za časa trgatve, na sejmi v Metliki in tako spravijo hrastov les prilično

dobro v denar. Male otročje zibke se izdelujajo posebno v kočevski vasi Golobinek pri Koprivniku. Prodavajo jih na sejmi v Črnomlju in Metliki s pičlim dobičkom. Žage za deske rezati najdemo posebno v Krupi, sicer pa tudi v Gradacu in Črnomlju, kjer se nahaja žaga na paro Matije Roma in marljivo reže bukove, smrekove itd. hlode v deske za vsako rabo dobro sposobne. Opekarje ali ceglarje najdemo pri Metliki in v Gradacu, kjer pripravlja grajščina Krup potrebno opeko za zid, streho, peči itd. za celo okolico; sicer pa hvalijo topliško opeko (cegelj), posebno strešno in pečno kot dosti terpežnejšo in ličnejšo, in zato od tam kaj radi vozijo v Belokrajino.

Kamenoseka sta v Belokrajini samo dva, ktera na zahtevanje izdelujeta kamenje za stopnice, okvire okenj, vrat itd. Ker pa si davajo ljudje ove reči rajše iz lesa cenejše narejati, se tudi to rokodeljstvo ne poplačuje posebno. Mizarjev imamo dokaj razumnih, ali ker še pohištvo iz trdega lesa tukaj na deželi malo navadno, je tudi ovo rokodeljstvo še očitno samo lep napredek — brez posebnega dobička. Isto velja o tesarjih. Klobučarjev imamo v Metliki in Črnomlju več, kateri narejajo za kmetski stan in tukajšnje navade dobre in prikladne klobuke, samo žal, da se za gospodo iz tujine privazujejo, in se tako ne odškoduje zadosti domača obrtnija. Strugarjev po nehanju gradaške fabrike ni

Podlistek.

Katoliška družba rokodelskih pomočnikov.

Česar se Janezek nauči, to Janez zna. Česar se mladenič poprime, tega se bode navadno oklepali tudi mož — bodisi že dobro ali slabo. Koliko je torej na tem ležeče, da se mladini vcepijo zdravi nauki v srcé, koliko, da se privadijo pridnosti, varčnosti, poštenega krščanskega življenja! To sprevidi lahko pač vsakdo, kateremu je mar sreča človeškega rodu. Brez dvoma je pa to še v po-

sebnej meri potreba pri rokodelcih. Zakaj? — Zato ker imajo več prilike videti, privaditi se slabega kakor, recimo, kmečki mladeniči; nasproti pa manj prilike izobraževati se, kakor drugi viši stanovi. Kako z veseljem moramo pač pozdraviti družbo, ki skrbi, da se vadijo vsega lepega in dobrega za stan in življenje ravno rokodelski pomočniki; družbo, ki jim po možnosti lika um in blaži srcé; družba, ki jih privaja bratovski ljubezni, jim podaja poštenega razvedrenja in razveseljevanja, da jih tako obvaruje napačnih potov, po katerih mladina tako rada išče grešnega veselja; da, kdo se ne bi veselil družbe, ki pomaga udom rokodelskih pomočnikov, tudi ako so bolni, brez

tukaj nič več. Kolárji so tudi za napravo boljših in lepših vozov dosti spretni, ali žal, da kolikaj bolj gosposke vozove uže kupujejo iz Gorenjske v Ljubljani na sejnih naši obrtniji v škodo.

Še moramo dva možaka: Malerič Valentina in Jožeta iz Krupe omeniti, ki nam zališata naše izbe z malarijo, popravljata cerkve in zvonike, barvata okna, vrata itd. in razumita v obče vse v hiši in okoli hiše potrebno prav lično izdelati.

Nekaj o koleri.

(Dalje.)

Popravlak. V zadnjem listu v sestavku: „Nekaj o koleri“, naj se bere na 149. strani pri sredi drugega oddelka mesto razširi: razsiri, to je kri se razseže ali se razkroji. V istem sestavku zadnja vrstica pa naj se bere mesto „ta . . tekoča“ voda pa jih zanese.

Iz stoječe vode, ktera ima tudi kakošnih vrelcov v svojem dnu, lahko pod zemljo druge vodne žile drže v vodnjake, ali pa se prikažejo tudi lahko v nižjem kraju kot studenci. Ljudje, ki pijejo iz take tekoče vode, iz takega vodnjaka, ali takega studenca, pijejo svojo smrt, ali vsaj svojo bolezen. Ne sama voda zanese te bakterije, tudi ljudje, kateri so v taki vodi bakterije pili, imajo bakterije v sebi, imajo že kolero v sebi, dasiravno je še ne čutijo, in s svojimi izmečki zatrosijo lahko to strašno bolezen v daljnih krajih, ker kolerine bakterije ne moré človeka naravnost in naglo, temveč polagoma razsirijo njegovo kri. Koliko časa pa to razsiranje krvi (Incubations-Dauer) potrebuje, nam do zdaj še ni znano. To pa mislimo, da škodovalo bine, ko bi pridržali take ljudi, kateri hočejo popotovati iz okuženih krajev — samo iz okuženih krajev — vsaj dva ali tri tedne odložene, preden bi jih pustili naprej v zdrave neokužene kraje.

Ta pomoč je gotova, še celó pri črni kugi (Orientalische Pest). V Loški potok so zanesli kolero gotovo iz Trsta ali iz Reke taki, ki so že bakterije v sebi imeli, pa kolere še niso čutili.

dela ali na potovanju?! — In tako družbo smo po marsikacem trudu ustanovili tu v Novem Mestu. V. č. škofijstvo in visoka deželna vlada nam je potrdila pravila. V Boga zaupaje bomo pričeli polagoma delati. V Boga zaupaje pravim, tega nam je treba pred vsem; kajti nimamo skoraj nič, manjka nam pa vsega. On, dobrotljivi oče, bo pač temu ali unemu izmed naših dobrih rojakov omečil srce, da nam priskoči v pomoč, da si pripravimo pohištvo, učil i. t. d. Bog, dobra srca, blagi namen, v tem je vse naše premoženje, pa tudi nepremakljivo upanje, da ne bodemo osramoteni.

Bog blagoslovi pošteno rokodelstvo.

Dr. J. Marinko.

Visoki vladi pa ni mogoče se tega naznanjenega gotovega pripomočka izdatno poslužiti. Kako bi se motilo občevanje! Kakošen kordon bi bil potreben!

Poglavitna skrb o času kolere je, da se rabi za pijačo in pomivanje kuhinjske posode in za snaženje perila le neokužena voda, t. j. voda brez kolerinih bakterij. V Rudolfovem bi pač nobenemu ne svetoval o času kolere — akopram je še ni v mestu, ko bi bila pa v gornji okolici mesta, ali v vaseh in trgih, blizo katerih naša Krka teče — piti vode iz vodnjaka na trgu. Ta vodnjak dobiva vodo iz Krke, ktera vso nesnago iz mestnih kanalov sprejema. Imamo studenec v Kandiji; toda, ako bi bila kolera v Gotni vasi, ali Stopičah ali naprej, bi ta — tako imenovana studenčnica ne bila za pijačo, ker ta studenec je ravno tista voda, ktera teče memo Stopič in se je zgubi nekoliko v Gotni vasi v zemljo, in pride v Kandiji zopet na dan.

Kje bomo o času kolere mi Rudolfljani (Novomeščani), dobivali vode za pijačo?

Na vrtu nekdanje križetije, kjer so lansko leto nekaj prizidávali, ko so za temelj kopali, jim je precéj močan studenec vrél iz tal. Zidarski polár imel je veliko dela, da je zabíl studencu z ilovico pot. Ondi bi se zamogel vodnjak kopati, toda varno ni, ker ni moč vediti, če v ta vrelec ne drži nobena žila iz kakega stranišča.

Ko bi bilo mogoče, nad mestom na Krki narediti brod iz dveh čolnov med seboj zvezanih, in na brodu trombo (Saugpumpe), ktera bi vodo vsaj štiri metre globoko iz vrelca srkala! Zakaj znano je, da se nad mestom v okolici smodnikove shrambe v hudi zimi kadí na gotovih krajih iz vode, po letu pa, ko je vsa druga Krka gorka, je na ravno tistih krajih voda mrzla. Ta po zimi gorka, po letu mrzla voda je iz vrelcov, kateri so na dnu Krke, in skorej gotovo nimajo nobenih bakterij.

Ako pa ne bomo dobili pitne vode, si bomo mogli o času kolere pomagati s dobro prevreto vodo — ne s pogreto vodo, postavim s sadno vodo iz jabelčnih krljev, ali s hruševko iz tepek, ali z nekoliko peresi melise ali mete, ali s kakimi 5 kamilčnimi glavicami prevreto vodo, ali bomo malo kave ali ruskega čaja v prevreto vodo kanili, ali v ohlajeno prevreto vodo primešali nekoliko dvakrat ognokislega natrona in vinskega kamna kisline (to je prav po ceni in se v apoteki dobiva), ali jedno žlico brinjevca na liter prevrete vode.

Prevreto vodo pa svetujemo zato, ker v vreli vodi bakterije skorej gotovo poginejo; ako se denejo pa v suho vročino nad 80° R. pa pridejo gotovo ob vso moč; poginejo, kakor krovajci, ako jih pustiš dalj časa v taki hudi suhi vročini.

(Dalje prihod.)

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

Kolera nas noče zapustiti. Pač je ni več v Loškem potoku; ali pokazala se je na Igu pri Ljubljani. Tamo delajo ljubljanski kaznenci neko cesto. Sedmero iz med njih je dobilo kolero. Tudi v Črnomaljskem okraju v Gribljah so to grozno morilko dobili dve osebi. Tudi v Trstu in po Istri še vedno napada ljudi, vendar bolj poredkoma kakor pred nekaj časom. Madjarom pa hudo gospodari v Budapešti in Segedinu. Tudi v Ljubljani je umrl jako hitro neki železniški konduktér. Ljubljancani so se tresli, češ, da je kolera; ali pokazalo se je, da je bil strah prazen.

Naš **državni zbor** na Dunaju pridno dela — zlasti z jezikom. Liberalni Nemci nagajajo uže sedaj kolikor morejo, pravijo pa, da bodo delali še večje sitnosti. Zlasti jih bóde, ker je zapovedal pravosodni minister, da naj se po Moravskem in Češkem vsi sodnijski zapisniki tudi pri viših sodiščih pišejo v tistem jeziku, v katerem se je izročila tožba — ne pa samo v nemškem kakor doslej. To je gotovo pravično; pa kaj se nemški liberalec briga za pravico! — Eno prav koristno in potrebno postavbo je sklenil do sedaj državni zbor. Po tej ne bode smel upnik prodati dolžniku zarad dolga reči, ki so mu neizogibno potrebne n. pr. kmetu ne pluga, voza, zadnje vožnje živine, rokodelcu ne orodja itd.

Na **Dunaju** so zasačili zopet anarhiste, to je ljudi, ki hočejo vse prevrniti. Hoteli so, — in ni jih bilo malo — na štirih krajih Dunaj zažgati — da bi med tem plenili. Tak je človek brez vere! Zaprlji so jih do sedaj sedemnajst.

Kaj je novega po širokem svetu?

Doslej še ne posebnega, da bi se svet pretresal; ali kaže se, da se pripravljajo veliki dogodki, v ktere se lahko zaplete vsa Evropa.

Bulgari nočejo ubogati Rusije ali njenega ošabnega poslanca generala Kavbarsa. Volili so poslance v državni zbor, akoravno je Rusija djala, naj sedaj tega še ne storé. Kavbars si je prizadeval ljudi dobiti na svojo t. j. rusko stran, — pa mu je sploh spredletelo! Bulgari hočejo biti sami svoji. Toda **Rusija** je mogočna, težko, da bi se preplašila „malega deteta“ — Bulgarije. Uže je zbrala ob južnej meji veliko armado, težko, če ne bode djala car: Vojaki, hajdi v Bulgarijo! Ako se pa to zgodi, skorej gotovo ne bodo molčale druge velike oblasti — in vname se lahko grozna vojska.

Angleški vnani minister je vže bil v Berlinu in sedaj pride baje na Dunaj. Misli se sploh, da bode skušal Prusijo in Avstrijo pridobiti zoper Ruse. Mi pa upamo, da bodo naši veliki gospodje

tako modri, da se ne bodo dali zaplesti v vojsko. Boljši je za nas mir in prijaznost z Rusi kakor deset Bulgarij. Čemu bi pihali, kjer nas ne peče.

Srbski kralj Milan je obiskal na Dunaju našega cesarja.

Na **Španjskem** so ministri odstopili — in sedaj imajo druge. Pravijo, da niso bili zadovoljni, ker je kraljica odpustila smrtno kazen vsem častnikom, ki so se uni dan zoper njo zarotili. Uboga gospa ima res grozno težavo; tudi kronane glave vejo, kaj so skrbi.

Gospodarske stvari.

Poduk našemu kmetu.

****** Zboljšuj pašnike. (Dalje). Pašniki naj se namenu primerno trebijo, čistijo in obdelujejo. Iz sedajnih gmajn odpraviti moramo vse nepotrebno grmičevje in škodljiva in plevelna zelišča, katera kradejo prostor in živež ruši in so priljubljena gnjezda vsakovrstnim pašni živini nadležnim in škodljivim mrčesom. Tako trebljenje se je dosedaj pri nas popolnem pogrešalo, dasiravno so naše gmajne, počez preprežene s to neplodno šaro, toliko potrebne, da bi jih očistili. Poruvanje škodljivih zelišč izvrši se najboljšje na spomlad.

Ravno tako iztrebiti moramo mah, katerega je čedalje več po naših gmajnah; mah je kaj škodljiv, ker je sam na sebi nevžiten a izpodriva in zatira, kjer se je vgnjezdil, kaj hitro boljše travo.

Tudi kamenje moramo iz pašnikov pospraviti, ker nam je le v škodo, če leži sem ter tje po pašniku. Naj se pridno pobira in stavi v kupe. Rabi se to kamenje kaj dobro pri napravi podzemeljskih odtokov za vodo, ker se ž njim napolnujejo jarki; rabi se ga tudi lahko za ograjenje pašnika.

Krtine moramo na spomlad poravnati in raztrositi po pašniku. Raztrošene krtine gnojé kolikor toliko pašnik, kedar iste dež izpira; to se pa ne zgodi, če krtine nedotaknjene pustimo na mestu ležati, katere se zraven tega le počasi zarastejo in delajo površje ruše kupčaste.

Živalski odpadki naj se po možnosti razdele, da se ne zatare ruša pod njimi in se zadržuje prehibotna rast trave okolo istih. Okolu kravjeka kaj bujno izraste kolobar trave, katerega živina le povoha a se ga ne dotakne, ker ji je zoperen. Živalski odpadki naj se pa sproti ne raztrošajo, ker se s tem onesnaži trava, katere živina ne vživa. Raztrosijo naj se odpadki še le potem, ko smo prostor popasli in na ta kos vsaj nekaj časa ne bodemo gonili živine. Le na ta način se gnojilna vrednost odpadkov še v naj večji meri doseže. Enako umno tudi ravnamo, če nabiramo odpadke in znosimo na kup za napravo komposta, s katerim se pašnik gnoji. Na mestih, kjer je ruša pašnika

zelo opešala, ker smo s prevlečenjem v spomladi mah iztrebli in sploh na golih prostorih, naj se ruša po možnosti pomladi in zboljša s tem, da se z nova zaseje. Tako zboljšanje ruše izvršuje se lahko polagoma, t. j. da se po okoliščinah in sredstvih kos za kosom izboljša. Če ni ta povsem plodunosen trud končan v enem letu, izpeljano je delo vendar lahko v več letih — uspeh nam ne izostane! Pašnik naj se umno rabi, prav popasé. Na ta način si mi lahko najizdatnejše izkoristimo pašnik. Mi ne smemo, kakor je to dandanes navada, živine na paši sleherni dan po celem pašniku preganjati, ker se s tem preveč krme zgubi. Pašna živina hodi po naravnem nagonu za pašo, ktera ji je najbolj všeč; za borno obraščene prostore pašnika se manj zmeni in išče le boljših; s takim tavanjem pa živina preveč shodi in stepta. Ravno tako je večkrat napačno, da se vsamožna pašna živina skupno pase, ker se trata pašnika neenakomerno popase in slabše izkoristi.

Red v paši je neobhodno potreben, ker se sicer veliko klaje po neprimernem potratu in živina pri tem le slabo hrani — kar oboje gotovo ni gospodarno.

Tegadel moramo pašnik namenu primerno rabiti. Razdeliti ga moramo po jakosti ali dobroti za porabo po baži pašne živine, toraj v pašnik za goved, pašnik za ovce, pašnik za prešiče itd. Najboljše lege in najbolj obraščeni prostori pašnika odločijo naj se za pašo goveji živini, suhe lege odmerijo naj se ovcam in žebetom, mokrotni prostori pašnika pa prešičem. (Dalje prihodnjič.)

Piše se nam:

Iz Štange 29. sept. — 3. t. m. nam je dodelal g. Feliks Toman naš veliki oltar sv. Antona. Delo je prav lepo — dá, mojstersko. Vgaja vsakemu: veščaku in priprostemu.

Oltar je iz mnogovrstnega kamena. Mislim, da ga je 13 vrst. Mensa je iz koroškega kamena z lepimi vlogami; nogi ste ji iz kararskega marmorja. Tabernakelj, ki je neizmerno lepo in nežno narejen, je iz karara-marmorja — res lepa hišica za Najvišega med nami. Tudi drugi deli oltarja so prav zalo, izvrstno in umetno delani. Podobe, katerih devet je gosp. France Zajec iz istrijskega in kararskega kamena izdelal, so krasne. Vtihiilo je isto nespametno govorjenje, da kamenit oltar ni lep. Zdaj se pa sliši: „tacega ni“ in da mi tega oltarja nismo vredni. Kdor ga je dozdal videl, bil ga je vesel.

Neki gospod — prijatelj vsega lepega — ga je prišel že trikrat gledat v kratkem. — Ta lepi oltar so bili prišli posvetit naš mil. gosp. knezoškof 19. t. m. Razven tega delili so tudi

tukaj isti dan, drugi dan pa v Šmartnem zakrament sv. birme. V Litiji, Štangi in v Šmartnem smo jih z veseljem slovesno sprejemali. Srca ljudi si hipoma povsod pridobé sè svojo ponižnostjo in prijaznostjo.

Slovesnost posvečevanja vršila se je ob lepem vremenu v ozaljšani in prenovljeni cerkvi jako lepo. M. g. knezoškof so bili prav zadovoljni in veseli. Milo se nam je storilo, ko so se od nas peljali. Bog jih nam živi mnogo let!

Dolenjci! kjer je vam le moč in potreba, napravljajte nove oltarje iz kamena in jaz Vas zagotovim, da se ne boste nikoli kesali, ampak hvaležni mi boste, da ste me slušali. —

Iz Metlike 6. sept. — (Posebna svečanost) Tukajšna požarna bramba je pod poveljništvom učitelja Schönbrunna nekako hirati začela, kar je temu poveljniku povod dalo, da se je odpoval. Občinski zastop skrbel je društvu za drugega odločnega in razumnega poveljnika, in bil v tem oziru jako previden in srečen.

Izvoljen je velespoštovani gosp. Lavoslav Gangl, občinski tajnik, mestni in občinski blagajnik in c. kr. državnega pravdnistva upravitelj. Pod nekaterimi pogoji prevzel je poveljnišvo požarne brambe na obče veselje in zadovoljnost, ter je društvo že jako dobro vredil. Da bi pa bili požarni brambovci k svoji prostovoljno prevzeti dolžnosti bolj zavezani, zahteval je slovesno službeno obljubo, katera se je vršila včeraj v pričujočnosti mestnega odbora, c. kr. vradnikov, drugih odličnih meščanov, domačega in vnanjega občinstva.

Požarni brambovci, 36 mož po številu, z zastavo postavili so se pred mestno hišo ter šli potem v cerkev, spremljani z domačo godbo.

Ob 9. uri bila je slovesna maša. Po končani maši vrnejo se brambovci nazaj pred mestno hišo, kjer je bilo veliko občinstva. Načelnik ognjegascv stopi mej nje in jim bere:

Požarna brambovci! „Vi namesto prisege obljubite na Boga vsegamogočnega, na svojo čast in poštenje, da bodete vselej zvesti in pokorni Nj. Velečanstvu, našemu presvetlemu gospodarju Franu Josipu I. po božji milosti cesarju Avstrijskemu itd., da bodete Nj. Veličanstev čast in korist vselej podpirali, škodo in zlo pa odvirali in ustavljali; posebno pa obljubite, da bodete zvesto in pošteno po svoji najboljši moči, vesti in vednosti opravljali vam izročeno in prostovoljno prevzeto požarno brambovsko službo v Metliški občini, da bodete natanko in po vesti na vse strani, in pri vsaki priložnosti, naj si bode po dnevu ali po noči, o lepem ali grdem vremenu, izpolnjevali dolžnosti, katere ste pod predstojecih pravilih in po službenem redu prostovoljno že prejeli ali katere vam še pozneje

poveljništvo naloži, da bode te svojemu poveljniku pokorni, da ga bode te spoštovali kakor mu gre, da bode te pridno in zvesto opravljali dela, katera vam bode izročal, da ga bode te na vso moč podpirali, da si bode te prizadevali, skrbeti za občinsko dobro, ter skrbeti, da se izkaže našemu društvu spoštovanje in poveljništvu pokorščina, in da bode te sploh v bratovski ljubavi stali čvrsto jeden za vse, in vzi za jednega, na korist in čast naše mile domovine!

Na to so vsi brambovci govorili sledeče besede: „Kar se mi je zdaj bralo in kar sem dobro in natanko razumel, imam in hočem zvesto spolnjevati in to z obljubo namesto prisega trdim. V to ime: „Pomozi Bog!“

Popoludne bil je izlet v mestni log, kjer je bilo skrbjeno za dobro vino, pivo in pečenko in kjer je bila lepa zabava do pozne noči.

V mestnem logu svirala je godba in je bilo veliko napitnic. Navzočih je bilo več c. kr. uradnikov tukajšnjih in iz bližnjega Črnomlja, ki so ravno odhajajočega deželne sodnije svetnika g. Dev-a spremljali.

Ta svečanost mislim, da je edina v deželi; zanimala je vsacega pričujočega in bode ostala v najboljšim spominu.

Iz Metlike. — Gotovo je, da se na Dolenjskem, sosebno v okrajnem glavarstvu Črnomaljskem stern nič posebno ne obnaša. Priporočljivo je, pečati se bolj obširno sè setvijo krme, v čemur bi tudi živinoreja dobila svojo podlogo.

Ne zadostilo bi torej, da se sejete samo nemška in rudeča detelja — in če se te sejete, varovati se je žive niti (zadrge), na kar se žali bože ne pazi. Morajo se tudi drugačne kerme v ozir jemati. Tukajšnji posestnik, gosp. dr. vitez Savinschegg počel je tri tukaj do sedaj nepoznana kermila kaj vspešno sejati.

1. sladkorni sirk (*sorghum sauhtratum*).

2. Bela goršica (beli ženof) pomešan z ajdo kot izvrstno sveže krmilo.

3. Mohar, koji je vsejan 26. julija — do 4. oktobra 76 cm. visok vzrastel. Ta dan pokosen in posušen bode izvrstna piča za konje. Seje se mohar po navadi že v drugi polovici aprilovi ali začetkom majevem, ter se za dva in pol ali tri mesece potem lahko kosi. Na Metliškem polji vsejali so na pšenično strnišče, pa nič gnojili, a košnja obnesla se je kakor že omenjeno, prevspešno — takó, da je gosp. vitez Savinschegg tudi kmetijski družbi, poslavši jej prave te trave „mohar“ o tem poročal.

Iz Krškega na Koroškem 2. okt. — Dne 2. oktob. najavil je brzovod, da je zadela danes zjutraj nanagloma smrt Celovškega knezoškofa vel. čast. gospod dr. teologije Petra Funder-ja.

Rojen na gorenjem Koroškem bil je, kakor se glasi, vrli prijatelj nemškega naroda, zatorej mnogo obžalovanja da je umrl. Razglasilo se je to danes ob pol deseti uri predpoludne po vsej Krški dolini z zvonjenjem.

Iz Ribjeka pri Mokronogu. Sporočim vam, kakšna je pri nas letina. — Da bi bila popolnoma slaba, tega ne smemo reči; pač pa jo bomo prištevali k srednjim. Kar zadeva poljske pridelke, naznamim to: Strni se je malo našelo, sicer je lepo zrno; krompir je debel, škoda pa, da je močno objeden in gnil; proso in koruza je tudi dovolj lepa; nenavadno velika in še tudi dosti polna je ajda; fižol je zaradi suhe letine malo plenjav. Bili bi tedaj prav zadovoljni s to letino, ko bi le naši pridelki tudi kakšno ceno imeli. Kaj si bo ubogi kmet začel, če svojih pridelkov še celó po slabi ceni ne more v denar spraviti! kje bo vzel denar za davek in za druge potrebe! Kaj pa je z vinskimi goricami? Tukaj je žalostno, ker je tudi pri nas 8. majnika mraz hudo popalil vinograde. Nadjamo se pa, da bomo imeli kmalo zopet drugo boljše grozdje, ker tukaj v Križnem vrhu trta že zdaj zopet vnovič poganja in se na takšnih mladikah že grozdje kaže. Res redka toda resnična prikazen, katera pa gotovo nič prida ne pomenja, da bi o sv. Mihaelu trte zelenele.

S Hmelnika 11. oktobra — V nedeljo 17. t. m. se bode obhajala na hmelniškem gradu zahvalna služba božja za dobro vinsko letino. Sodeloval bode pri njej tudi oddelek novomeške godbe. Ob enem se bomo pri tej priliki spominjali, da je častitljivi ta grad že star uže 1900 let. Oktavijan Avgust je podvrgel l. 34 pred Kristusom pod rimsko oblast vso deželo, ktereje so gospodovali takrat Japidi. Ker je moral pa kmalu hiteti v Rim, da je spodrinil svoje nasprotnike, je oddal više poveljništvo v našem kraju vojskovodji Statiliu Tauru. Ta je podvrgel vso sedanjo Kranjsko ter sezidal po rimskeje navadi vtrjenih gradov, napravil občevalnih cest. Kraje imenujejo pisatelji pač različno; toda iz spisa latinskega „de itinerrario Antonii“ se da sklepati, da se je napravila vtrdba kot hranišče orožja med Emono in Noviodunom, to je, med Ljubljano in Krškim, ravno tako daleč od teh mest, kakor je sedaj Hmelnik.

Leta 14. pred Kristusom je včkal namreč Avgust čez 70 krajev vtrditi, med njimi jih je bilo nekako 20 v naših krajih, drugi pa v severni Germaniji pod Druzom. Dalje pa nam spričuje, da je bil res tudi ta grad takrat sozidan grad sam. Stoji namreč v središču treh vrst viših gričev ki se raztegajo daleč v deželo; sozidan je spodaj popolnoma po rimskeje šegi — iz sa-

mega rezanega kamenja. Več o tem bode rad povedal grajski oskrbnik Meinhold, ako kdo želi, tudi lahko te dneve vsakdo pregleda stare karte in grajski arhiv. Vabi se s tem vsak prijatelj domovine, naj si ogleda pri tej priliki hmelniški grad, poplačal ga bode razun družega za trud uže krasen razgled. Kot ena iz med najstarejih stavb na Kranjskem pač zasluži naš grad, da se zanj zanima vsak izobraženec.

Iz Podzemelja, 12. oktobra 1886. — Pod mojim oknom na brajdi sta dva velika lepa cvetoča grojzda; zraven pa jablana z belim cvetjem, na kateri vise še zrela jabelka. Na večer sim zapazil v travi svitlo bliščeče kresnice. Uzrok tej čudni natorni prikazni je, menim, da nenavadno lepo vreme. Trgatev je pri kraji. Nekateri so dobili dosti in dobrega mošta, drugi malo, nekateri skoraj nič — kakor je nekatere zadel spomladni mraz, druge toča. J. B.

Domače vesti.

(V državnem zboru) je pri priliki, ko se je obravnavalo o boljši postavi za tistega, kateremu sodnije posestva prodajajo, predlagal naš dobri državni poslanec g. V. Pfeifer, da bi odvetnike za svoje stroške ne imeli predpravic. Ako to obvelja, potem odvetniki ne bodo kaj z veseljem sodelovali pri taci pravdah, pri katerih ni gotovo, da bodo upniku pomagali. Do zdaj je upnik tožil, ne da bi se mu bilo treba bati, da ga bodo tožilni stroški kaj stali.

(V Novem mestu) se je ustanovila družba rokodelskih pomočnikov. V nedeljo ob 6. uri zvečer bode začela svoje delovanje v hiši g. Vertačiča spodaj. Zato vabimo gg. mojstre, naj priporoče svojim pomočnikom, da se oglašé k obilnemu pristopu. Želimo pa ob enem, da bi ta prvi shod počastili tudi drugi gospodje, ki so vneti za dobro reč. Začetek je težaven; — čim več nas bode, tim laglje bomo dosegli zaželjeni vspeh.

(Za vinarsko in poljedelsko šolo v Grmu) povišalo je sl. poljedelsko ministerstvo podporo na 2400 gld. na leto. Dežela in država storita, kar je mogoče, da se ustanovi dober, učni zavod z najboljšimi pripomočki. Kaj pa store Dolenjci sami, ki so tako silno zahtevali, da se šola s Slapa premesti na Dolenjsko. Poročja se nam skoro neverjetna vest, da za razpisane štiri deželne ustanove se ni oglasil noben prosilec iz kmetskih krogov. Ako se Dolenjci sami tako malo zanimajo za šolo, katero je dežela ustanovila z velikimi žrtvami, potem je le njihova krivda, da je na Dolenjskem mesto napredka povsod le nemarnost in nevednost in da se uboštvo čedalje huje širi. — Tako piše „Slov. narod“ in ima prav; kati Dolenjci šole

premalo čislajo. Premalo in ne preradi pošiljajo otroke v ljudske, srednje šole in premalo zopet v kmetijsko šolo.

(Častnim občanom) imenovala je g. R. Dolencia, vodjo Slapenske vinarske in sadjarske šole ondašnja občina v odborovi seji dné 12. septembra soglasno. Povod temu dale so mnogovrstne obilne zasluge g. Dolencia za Slap. Deputacija izročila mu je dné 29. sept. dotično diplomo na jako slovesen način.

(Premembe.) Novi sodnijski pristavi so imenovani: g. Jos. Potrato gre iz Metlike v Kamnik, v Metliko pride g. R. Doležalek, v Žužemberk g. dr. Ed. Volčič, iz Idrije pride v Krško za 2. pristavo g. E. Ferk, v Idrijo pa gre g. J. Cizej. — Za Rako je imenovan za župnika preč. g. A. Dolinar, župnik v Št. Janžu. Preč. g. dekan Dr. Jurij Sterbenec je 10. t. m. došel v Leskovec, kjer je bil slovesno vmeščen. Preč. g. Fr. Gorišek iz Kresnic postal je župnik na Trati. G. kaplan Ig. Fertin je prestavljen za kaplana iz Prečine v Stari Trg pri Poljanah; v Prečino pride g. A. Ščinkovec iz Mirne Peči; v Mirno Peč g. Demšar iz Toplice; v Toplice pa gospod Novak z Rake. — Za okrajnega glavarja v Ornomlji imenovan je g. Ferd. marki Gozani. V Novomestu je prišel za profesorja gospod I. Vrhovec, znani zgodovinski pisatelj slovenski, torej vrla moč. Suplent novomeške gimnazije g. Orožen je šel na ljubljansko realko. Gospodična učiteljica Pavla Golč v Boštanji gre v Zagorje ob Savi.

(Čast. gosp. Janez Hinek), vpokojeni župnik v Zatični, je 1. t. m. umrl ter bil 3. pokopan. Bil je starosta kranjske duhovščine — edini prejšnjega stoletja.

(Na prodaj) bo Marinova hiša v Novem mestu na javni dražbi 22. oktob., 26. nov. in 24. dec. — in hiša šteč. 24 v Kandiji s 525 kvadratnih sežnjev sadnjega vrta in dobrim studencom na vrtu se prodá ali v najem dá.

(Kapelica sv. Barbare) poleg mestnega mlina se je lepo popravila, in stroški so se od dobrodelnih rok poplačali, za kar se F. K., kateri se je za to vrlo potrudil, tudi vsim dobrotnikom po tej poti lepo zahvaljuje. V nedeljo predpoldne bode se kapelica blagoslovila, zvečer pa bo razsvetljena.

(Posvečevanje nove cerkve v Kamanju) onstran Kolpe pri Metliki določeno je na 24. t. m. Na to redko cerkveno svečanost pri naših transkolpskih sosedih in bratih vabi se uljudno pobožni slovenski svet, naj se v obilnem številu udeleži prve službe božje preblaženi materi božji na čast, sebi pa na dušni blagor.

(Nove šole.) Radi ustanovitve novih šol v Skopcih, Podlogu, Senušah in na Hrovaškem brodu (v krškem okraju) bile so te dni obravnave. Ljudstvo je pripoznalo, da bi bile potrebne šole v teh vaseh, ki so od farnih prenapolnenih šol preoddaljene, a se je zbal stroškov. Kmet dolenjski je res revež, a za napredek, za omiko svojih otrok moral bi vendar dati kakošen krajcar.

(V Dobličah pri Črnomlju) so letos odprli novo šolo.

(Občinske volitve). V Podzemlji je bil za občinskega predstojnika voljen Matija Kambič iz Krasinec; odborniki pa so: Peter Klepec iz Krasinec, Matija Tomec iz Kapliš, Miha Žugelj iz Otoka in Miha Galovec iz Krasinec.

(Posojilnica v Krškem) šteje zdaj še 75 udov, od katerih jih je dobilo 55 na posodo večje ali manjše zneske. V tem letu je imela dohodkov že blizo 800 gld. — za skromne denarstvene razmere v tem kraju dovolj velika svota.

(Vinska tergatev), pospeševana od lepega vremena, se je na Dolenjskem letos menda povsodi še kaj dobro obnesla. Kjer niso vinogradi na spomlad pozebli, natrgalo se je nekako toliko kakor lani — in to baje takošne kaplice, kakoršna je lanska bila. Tu pa tam je morda nekoliko slabša, kar je povzročilo to, da je med dobro dozorelimi jagodami tudi kakošno nedozorelo bilo.

(Za sadje) so letos Dolenjci dobili lepe novce. To naj jim bode v spodbudo, da se bodo vedno bolj in bolj sadjarstva poprijeli. Koliko je ta pa uni kmet skupil za sadje letos! Če ga pa prašamo, koliko bo to jesen pešek posejal, koliko bo na spomlad drevesc požlahtnil — pa bo nam težko odgovoril. — Po sadji Nemci še poprašujejo. Te dni je prišlo vprašanje po njem v Krško iz Lipseka.

(Nesreča). Blizo Soteske je pretečeni pondeljek mož iz voza padel tako nesrečno, da je takoj mrtev obležal. Doma je blizo Ribnice.

Popravek.

V 19. šte. cenjenih „Dolenjskih Novic“ v članku: „Preselitev deželne vino-sadjorejske šole iz Slapa na Grm“, pisan po gosp. A. Ogulin-u, nahaja se sledeči stavek: Kdor hoče sprejet biti (namreč v deželno vino-sadjorejsko šolo) moral je najmanj štiri razrede ljudske šole z dobrim uspehom obiskavati. Ta stavek je odločno neresničen, kajti v razpisu štipendij za Slapsko, kakor tudi za Grmsko šolo stalo je vendar razločno tako-le tiskano: Pravico do teh ustanov imajo sinovi kranjskih kmetovalcev in vinogradnikov, ki so vsaj

16 let stari, čvrstega zdravja, lepega vedenja in ki so z dobrim uspehom dovršili vsaj ljudsko šolo. — O obiskovanji najmanj štiri razredne ljudske šole z dobrim uspehom ni bilo v nobenem razpisu govora, in istina je, da je bilo med učenci, kateri so Slapsko šolo dovršili, vsaj 60% takih, kateri so le enorazredne ljudske šole obiskovali. Toliko popravka resnici na ljubo, in stvari na korist.

Vodstvo deželne vinarske in sadjarske šole na Slapu dné 10. oktobra 1886.

R. Dolenc,
vodja.

V mesecu septembru v Novomestu vračujoča se pisma:

Franciska Brunšek, Toplice — Viktorija Lampe, Agram rec. — Franc Klemenčič, Colorado — Anton Kostrevec, Sissek — France Koščak, Sissek — Janez Reisner, St. Lanert — Josef Ogrinc, Sissek — Johann Ahčan, Josipdol Ogulin — Anton Udovič, Sissek — Lukas Bulic, St. Rochus — Johann Zure, Trebn — Leopold Zwetreschnick, Lichtenwald — Matija Eršte, Ljubljani — Johann Tisovec, Trifail — Josef Sterniša, New-York — Jože Žura, Loka (p. Brezovje) — Janez Bizjak, Salnek p. Verbovec — Marie Nitsch, Wien.

Žitna cena v Novem mestu 11. septbr. 1886.

Domače pšenice mernik 2 gld. 20 kr., Dabelače (koruze) 1 gld. 40 kr., Soršice 1 gld. 50 kr., Rži 1 gld. 65 kr., Ječmena 1 gld. 40 kr., Ajde 1 gld. 20 kr., Ovsa 85 kr., Krompirja 75 kr.

Loterijske srečke.

Gradec	2. oktobra	26	54	30	66	56
Trst	9. oktobra	28	24	87	89	53

Zahvala.

Za mnoge dokaze sočutja mej boleznijo in ob smrti našega drazega, 26 let starega

Gustaf-a,

ljubljačiga sina, izrekava tem potom vsem prijateljem za poslednji sprejem na tukajšni mirodvor 4. oktobra 1886, posebno gg. duhovnikom, gg. učiteljem, ter blagej rodbini g. Siebel-novi iz Breitenava najiskrenejšo zahvalo žalujoči stariši

Josipina,

[100]

Jarnež Pirnat,

šolevodja.

Prečina, dné 4. oktobra 1886.

Dragim Novomeščanom,

od katerih se nisem osebno poslovil, kličem tem potom srčni „Na zdar!“

[99]

France Orožen.

Št. 81.

Razglas.

Vsled odloka vis. c. kr. ministerstva za deželno obrambo od 21. avgusta 1886 št. 1612 pr. vtelesila se je meščanska garda Novomeška po §. 2. odst. 4. postave k črni vojski od junija 1886.

Oni možje v tem okraji, koji so podvrženi črni vojski in se hočejo za soude tega društva uverstiti, zglasiti se zamorejo pri poveljništvu mestne garde.

Novomeške meščanske garde poveljništvo
dné 10. oktobra 1886.

[101]

Wagner, m. p.
stotnik.

V nedeljo 17. oktobra t. l.

obhajala se bode velika

žetvena in trgatvena svečanost

in spomenica

1900 letnega obstanka Hmeljniškega gradu

pri katerej sodeljuje

oddelek godbe mestne in meščanske garde Novomeške.

K tej svečanosti se uljudno vabi P. T. občinstvo.

[103] Posebne povabila ne bodo.

Suhe drva za kurjavo

blizo ceste zložene, prodavajo se na Ruperčverhu vsak petek, dokler jih bo kaj, in stane en kubični meter

	na mestu,	pripeljane v	Rudolfovo,	Kandijo.
vejevja	1.20 fl.	1.50 fl.	1.42 fl.	
kostanjeve polena	1.50 "	1.85 "	1.77 "	
hrastove	1.70 "	2.10 "	2. — "	
bukove	2.20 "	2.65 "	2.55 "	

Gozdna mera poštena. Plača se na mestu.

Prva in največja zaloga

grobni
spominekovi

križev,
grobni

bogato pozlačenih, s kamnom za stajalo in brez istega po prav *nizki ceni*. Tudi *nove stroje za krompir in jabolka lupiti*.

[84—3]

V Novem mestu pri

Adolf Gustin-u,

trgovcu z železom in specerijskim blagom.

Odgovorni urednik, izdajatelj in založnik J. Krajec.

Franc Kastelic

v Novomestu pred mostom,

priporoča obilno zalogo

[102]

nagrobni križev,

kteri so ravno došli in so po nizki ceni.

Svarilo.

Ker se pod mojem imenom šivalni stroji (mašine) toda slabše kot moji, od tukajšnjega agenta prodajajo, svarim tedaj vsakega častitega kupca od tega se prevartiti pustiti.

Sivalne mašine.

Šivalni stroji.

Sivalne mašine.

Najboljši Howe-, Singer in Cirkular šivalni stroji z 5 letnim poroštvom (garancijo) prodaja od 40 gl. naprej. Da so moji šivalni stroji posebno dobri, znajo tisti častiti kupci pričati, kateri jih že 10 do 18 let rabijo.

Šivalni stroji.

J. OGOREUTZ,

v Novem mestu.

[2—10]

Federn Matrazen

Federn Matrazen

Federn Matrazen

Tudi prodaja od 7 do 8 gld. lesene Federn Matraze od glv. c. k. priv. tovarne iz Dunaja, katere drage „Drat Matratzen“ popolnoma nadomestujejo.

Federn Matrazen

Laneno seme in oves,

tudi norice (beladone) kupuje v vsaki množini

Marija Rohrmann

v Novem mestu in

[69—6]

V. H. Rohrmann,

preje Jos. Strzelba v Ljubljani.

Valpet,

nemškega in slovenskega jezika v pisavi in jeziku zmožen sprejme se takoj v Hmeljniškej grajščini.

[104—1]

Vodstvo hmeljniške grajščine.

Meinhold, oskrbnik.

V hiši šteč. 150 v Novomestu

je naprodaj

[98]

več vinskih sodov, navadni voz in njiva.

Novomesto. — Natisnil J. Krajec.